

Bankbarometern

9 oktober 2023

Innehåll

Bankbarometern	1
Förord	3
Sammanfattning	4
Den svenska bankmarknaden	5
Så fördelas bankernas utlåning	5
Bankernas utlåning till allmänheten	6
Bankernas finansiering	10
Bankernas lönsamhet	12
Bolåneaktörer utanför banksektorn	15
Storbankerna	17
Bolånebanker	22
Sparbanker	25
Konsumtionskreditföretag	28
Värdepappersbanker	32
Leasingbolag	37
Bilaga – Kategorisering av företag	40

Förord

Bankbarometern ger en övergripande bild av utvecklingen i det svenska banksystemet, utifrån läget vid det senaste halvårsskiftet.

I rapporten beskriver vi översiktligt utvecklingen för de banker, kreditmarknadsföretag och bostadskreditinstitut som Finansinspektionen (FI) har tillsyn över. Rapporten är deskriptiv och utgår ifrån företagens balans- och resultaträkningar. Den har inte som syfte att bedöma stabiliteten i det svenska banksystemet – det gör istället FI:s stabilitetsrapport. Bankbarometern ges ut en gång i halvåret och den beskriver utvecklingen under de senaste tolv månaderna med fokus på det senaste halvåret. Den data som ingår i den här versionen är således bankernas kvartalsrapportering till och med andra kvartalet 2023. Tillväxttakterna som vi presenterar i rapporten är inte justerade för valutakursförändringar.

Bankbarometern beskriver det svenska banksystemet men omfattar även svenska bankers verksamhet utanför Sverige. Rapporten riktar alltså blicken på den svenska banksektorn från två håll: ett där vi tittar på bankverksamhet generellt inom Sverige (här ingår filialer till utländska banker) och ett där fokus ligger på svenska bankers verksamhet totalt (även utanför Sverige).

I Bankbarometern kan de svenska bankerna ingå antingen som konsoliderad situation eller som enskilt bolag. Den konsoliderade situationen inkluderar enskilda dotterbolag till svenska banker och kreditmarknadsföretag som står under FI:s tillsyn. Samtliga svenska banker som ingår i en konsoliderad situation inkluderas som konsoliderad situation i rapporten. Resterande svenska banker är med som enskilda bolag. Bostadskreditinstituten, vars verksamhet inte faller inom bankverksamhet, beskriver vi i avsnittet ”Bolåneaktörer utanför banksektorn”.

I rapporten benämner vi banker och kreditmarknadsföretag i huvudsak med samlingsnamnet ”banker”. Skillnaden mellan en bank och ett kreditmarknadsföretag är att i en bank ingår betalningsförmedling via generella betalningssystem, exempelvis RIX och Bankgirot.

Informationen som ligger till grund för Bankbarometern är i huvudsak den löpande inrapportering som svenska finansiella företag under tillsyn är skyldiga att göra till FI. Utöver de svenska företag som FI har full tillsyn över finns ett 30-tal svenska filialer till utländska banker som bedriver verksamhet i Sverige.

Rapporteringsunderlaget, och därmed vissa nyckeltal och volymer, skiljer sig något från SCB:s finansmarknadsstatistik till följd av något olika definitioner och skillnader i vilka företag som ingår i underlaget.

Sammanfattning

De svenska bankernas lönsamhet var fortsatt hög under det första halvåret 2023. Den genomsnittliga räntenettomarginalen¹ har fortsatt att stiga det senaste året, även om det inte gäller för alla kategorier av banker som nämns i denna rapport. Svenska banker har fortsatt högre lönsamhet än europeiska banker.²

Tillväxttakten i utlåningen minskade något under det gångna året, det vill säga sedan slutet av första halvåret 2022. Svenska bankers totala utlåning till allmänheten³ ökade med 2 procent, vilket är en lägre tillväxttakt än samma period föregående år då den ökade med 6,4 procent.⁴ Under det senaste året ökade både bostadsutlåningen och utlåningen till icke-finansiella företag, där bostadsutlåningen ökat med 2,5 procent och icke-finansiell utlåning har ökat med 2,1 procent.

Vid årsskiftet 2022/2023 stod de tre storbankerna för 57 procent av den totala bolånemarknaden i Sverige. Medelstora banker med fokus på bostadsutlåning⁵ tar fortsatt marknadsandelar på denna marknad och står nu för 20 procent av de totala bolånen på den svenska bostadsmarknaden.

Värdepappersbankernas avkastning på eget kapital uppgick till cirka 29 procent det andra kvartalet 2023. Det är fortsatt betydligt lägre än de höga nivåer som rådde under pandemin. Avkastningen har samtidigt ökat med 9 procentenheter på ett år, trots att provisionsnettot – som är kategorins viktigaste inkomstkälla – har minskat. Räntenettet har ökat även inom denna kategori, och utgör en större del av kategorins totala intäkter än tidigare.

Konsumtionskreditföretagen fortsatte att öka sin utlåning även under 2023. Kategorin har en stor del av sin utlåning i utlandet men det är framför allt inom Sverige som utlåningen ökat det senaste året. Kategorins resultat uppgår nu till -1,4 procent.

¹ Räntenettomarginalen beräknas som skillnaden mellan bankens ränteintäkter och räntekostnader, delat med bankens totala räntebärande tillgångar.

² Europeiska banker utgörs av ett urval av 164 större finansiella grupper och kreditinstitut.

³ Utlåning till allmänheten innefattar utlåning till hushåll och icke-finansiella företag. Icke-finansiella företag inkluderar även offentlig sektor.

⁴ Med samma period föregående år avses i den här upplagan andra kvartalet 2021 till andra kvartalet 2022.

⁵ SBAB, Länsförsäkringar Bank, Skandiabanken, Landshypotek, Borgo och Bluestep.

Den svenska bankmarknaden

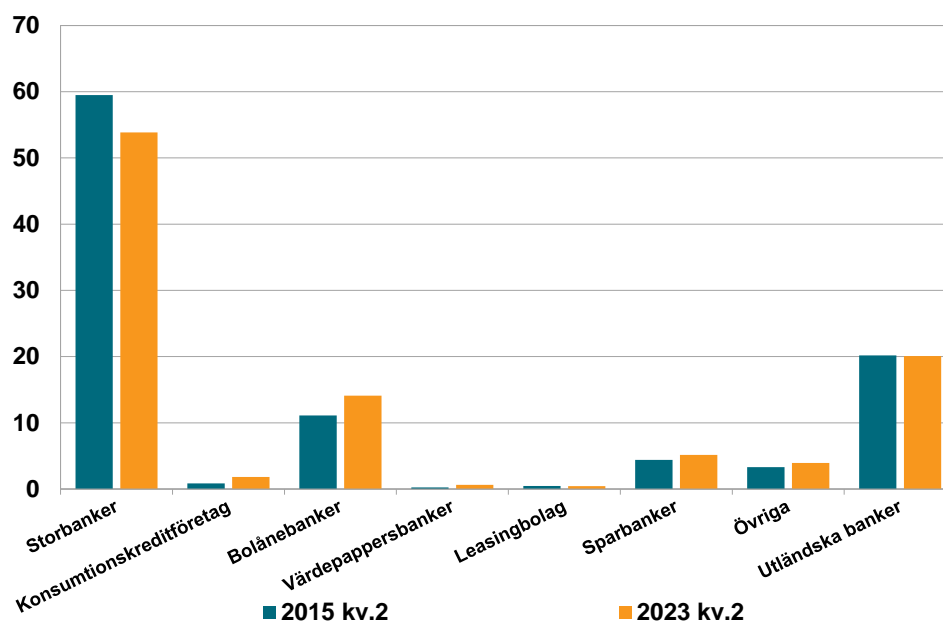
Efter en nedgång det första halvåret 2022 har de svenska bankernas lönsamhet ökat under det senaste året och är nu i linje med nivån som gällde före pandemin. Svenska banker är fortsatt mer lönsamma än europeiska banker generellt, och skillnaden har blivit större. Utlåningen fortsätter att öka inom samtliga utlåningssegment men tillväxttakten har börjat att minska.

Så fördelas bankernas utlåning

De svenska bankerna lånar i huvudsak ut till hushåll och företag i Sverige. Under det senaste årtiondet har storbankernas andel av utestående lån minskat. I början av 2015 stod storbankerna för 59 procent av den totala utlåningen till allmänheten i Sverige. Vid utgången av andra kvartalet 2023 hade denna andel sjunkit till 54 procent (fig. 1).

1. Marknadsandelar av utlåning till allmänheten i Sverige

Procent

Källa: SCB.

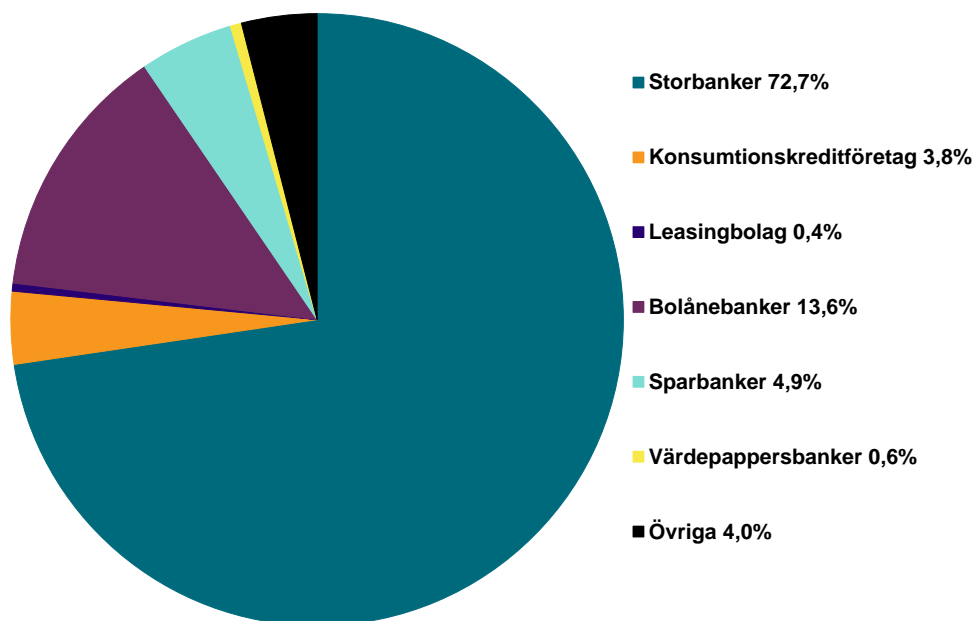
Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag.

Utvecklingen det senaste året visar att utländska bankers och bolånebankers utlåning växer något snabbare än marknaden som helhet. Framför allt är det storbankernas som tappar motsvarande marknadsandelar under samma period.

De tre svenska storbankerna har även en omfattande verksamhet utanför Sverige. Av den totala utlåningen till allmänheten, inklusive utlåning utanför Sverige, stod storbankerna för 72,7 procent vid utgången av det andra kvartalet 2023 (fig. 2).

2. Aktuell fördelning av svenska bankers *totala* utlåning

Procent

Källa: SCB och FI.

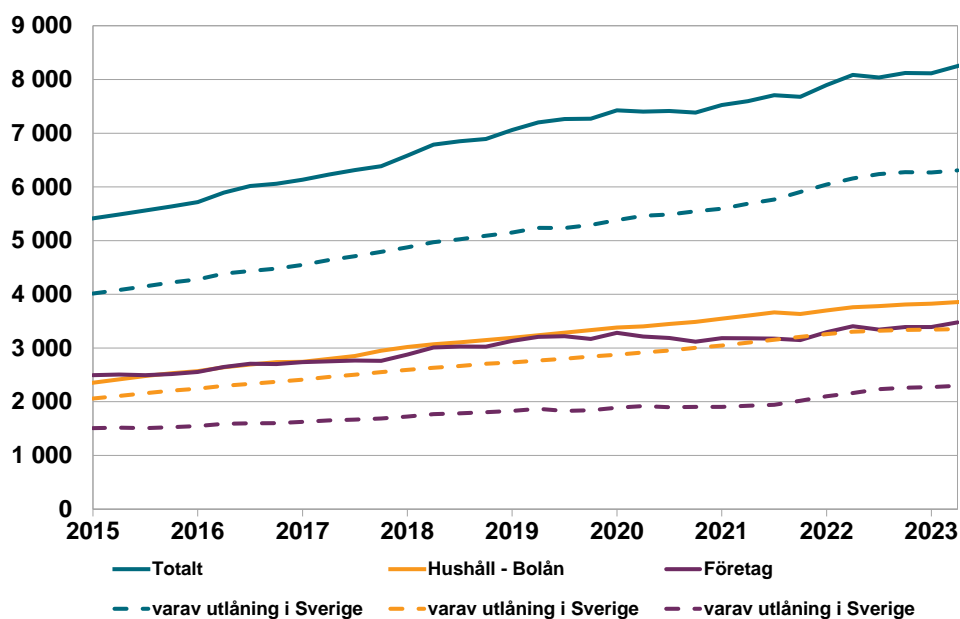
Anm. Avser total utlåning till allmänheten, även utanför Sverige. Data för kvartal 2, 2023.

Bankernas utlåning till allmänheten

Under de senaste fyra kvartalen växte bankernas *totala* utlåning till allmänheten, i samtliga länder, med 2,1 procent (fig. 3). Det är en minskning jämfört med samma period föregående år då utlåningen ökade med 6,4 procent. Främst växte utlåningen under det första halvåret 2023. Skillnaden mellan andelen företagsutlåning och andelen bolån har minskat på senare tid och trenden fortsatte under första halvan av 2023 (fig. 3).

3. Utlåning till allmänheten svenska banker *totalt*

Miljarder kronor

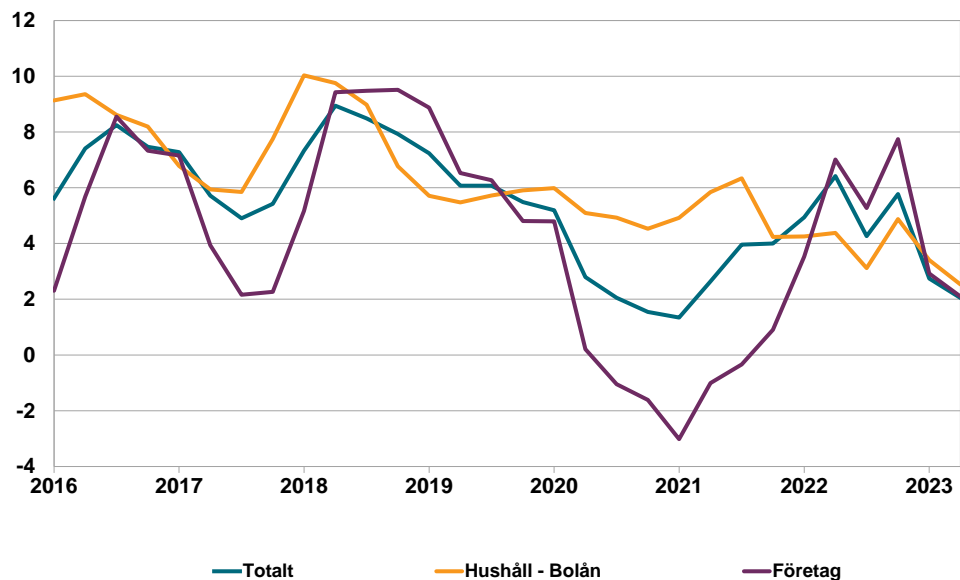
Källa: FI och SCB.

Anm. Avser total global utlåning till allmänheten.

Svenska bankers utlåning till hushåll med bostad som säkerhet ökade med 2,5 procent under de senaste fyra kvartalen (fig. 4). Det innebär en halvering av tillväxttakten jämfört med samma period föregående år. Utlåning till icke-finansiella företag ökade med 2,1 procent de senaste fyra kvartalen. Samma period föregående år var tillväxttakten 7 procent.

4. Årlig procentuell förändring av svenska bankers utlåning till allmänheten *totalt*

Procent

Källa: FI och SCB.

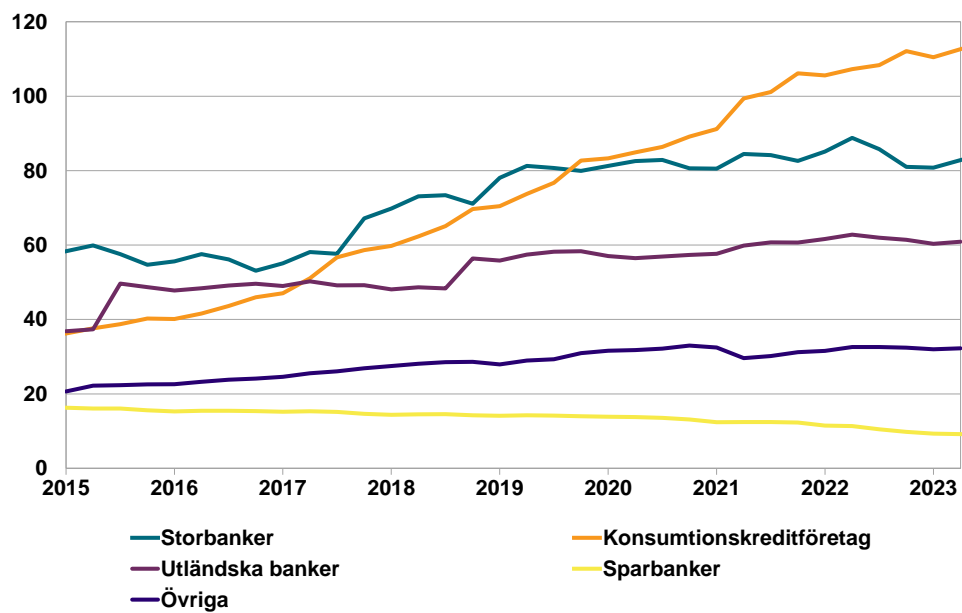
Anm. Visar procentuell förändring i utlåning till allmänheten mot samma kvartal föregående år.

Utlåningen i form av konsumtionskrediter har ökat under en lång tid, främst genom en ökad utlåning från konsumtionskreditföretagen (fig. 5). Ökningen har under det senaste året börjat stanna av. Konsumtionskreditföretagens utlåning har fortsatt att öka något under året, medan storbankernas konsumtionskreditutlåning har minskat i motsvarande mängd. När det gäller sparbankerna har de under en sjuårsperiod minskat sin andel från 8,4 procent till 3,1 procent.

Utländska banker har en fortsatt betydande andel, 20 procent, av den svenska konsumtionskreditmarknaden. Deras del har varit relativt oförändrad de senaste två åren.

5. Utlåning av konsumtionskrediter i Sverige

Miljarder kronor

Källa: FI och SCB

Anm. Övriga innefattar bolånebanker, värdepappersbanker och leasingbolag.

Bankernas finansiering

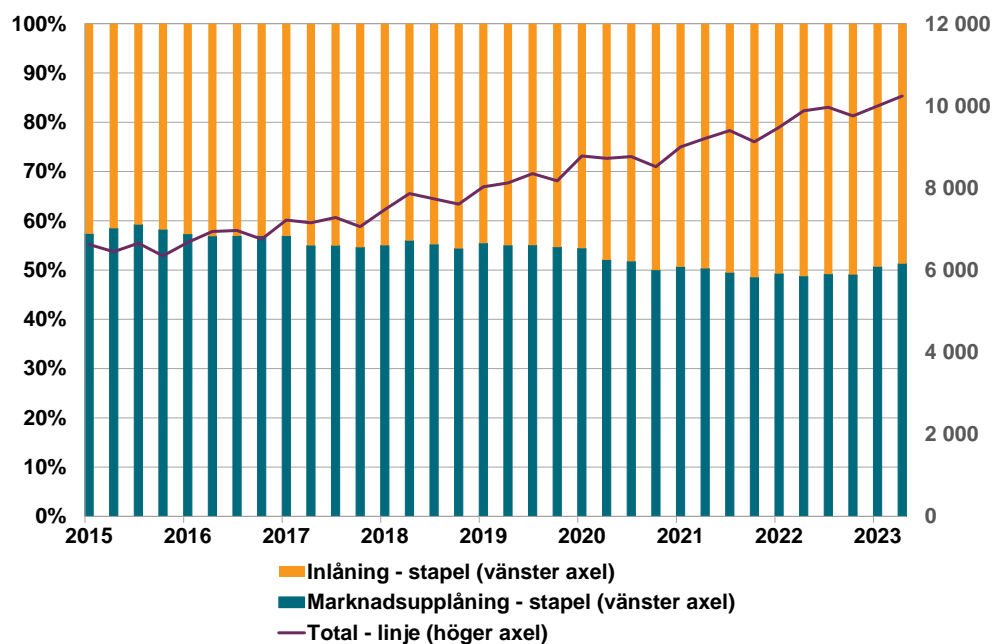
Bankerna finansierar sin utlåning med hjälp av dels marknadsupplåning i form av säkerställda och icke-säkerställda obligationer, dels inlåning från allmänheten.

Sammantaget uppgick de svenska bankernas totala finansiering till 10 240 miljarder kronor vid utgången av det andra kvartalet 2023.

Marknadsfinansiering utgör en högre andel av bankernas finansiering jämfört med snittet hos banker i andra EU-länder. Vid utgången av andra kvartalet 2023 stod marknadsupplåningen för 51,3 procent av bankernas totala finansiering, vilket är en ökning med 2,2 procentenheter sedan utgången av 2022. I diagrammet nedan visar vi hur finansieringen är uppdelad på finansieringsform samt över tid (fig. 6).

6. Bankernas finansiering i form av inlåning och marknadsupplåning samt total finansiering exklusive eget kapital

Andel (vänster axel) och miljarder kronor (höger axel)

Källa: FI.

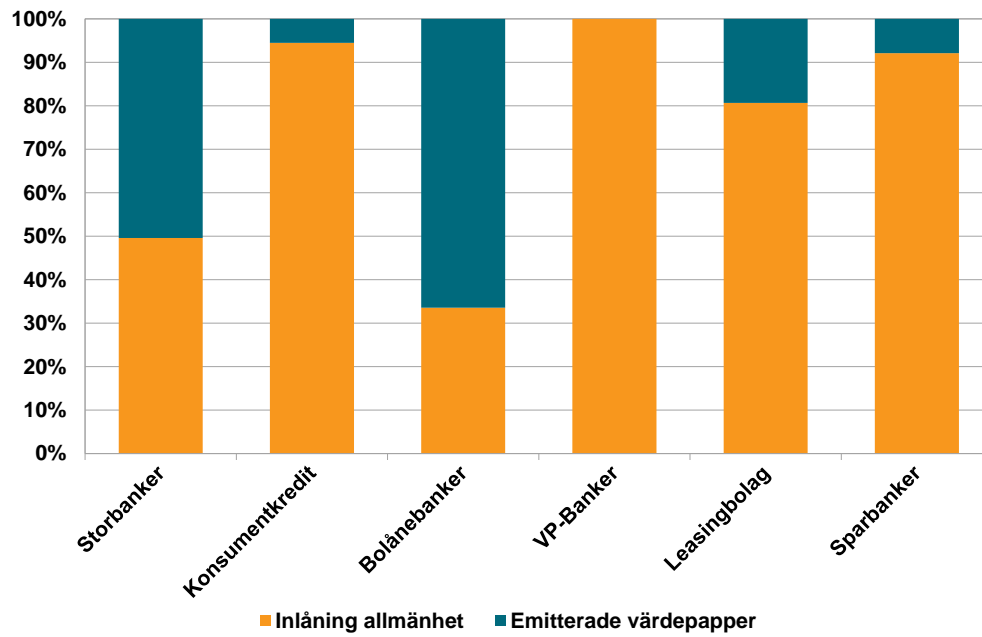
Anm. Enbart svenska banker.

Olika företagskategorier har olika finansieringsmix⁶ (fig. 7).

⁶ Övriga banker är inte med i illustrationen, då finansieringsfördelningen skiljer sig kraftigt inom kategorin.

7. Fördelning av finansiering per kategori

Procent

Källa: FI.

Anm. Enbart svenska banker. Data för kvartal 2 2023.

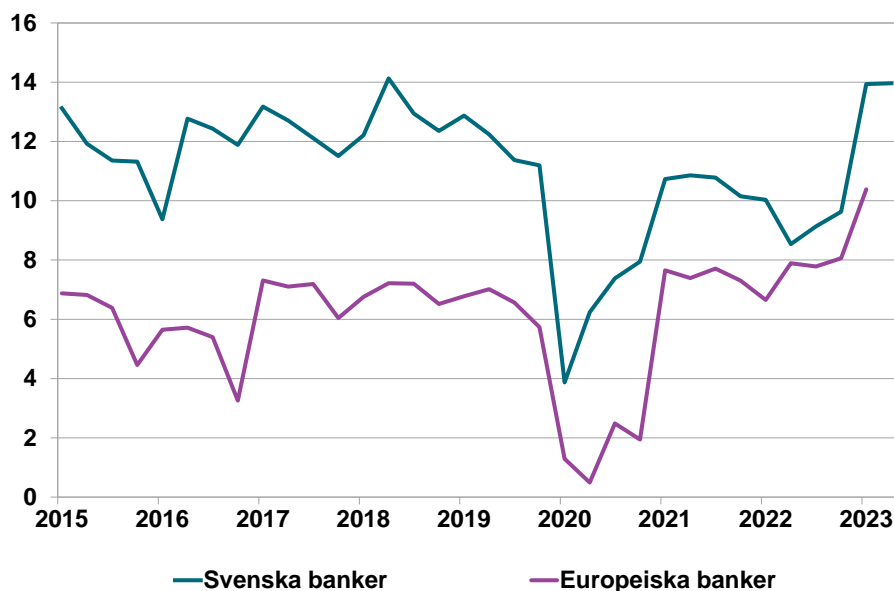
Bankernas lönsamhet

De svenska bankernas avkastning på eget kapital har under de senaste åren varit högre än genomsnittet för europeiska banker. Efter pandemin var avkastningen omkring 11 procent. Från årsskiftet har avkastningen däremot ökat. Uppgången förklaras av att räntenettot, som överlag är svenska bankers viktigaste inkomstkälla, har fortsatt att öka under det senaste året. Övriga intäktskällor, exempelvis provisionsintäkter, har varit relativt oförändrade under det senaste året.

Som illustrationen nedan (fig. 8) visar har svenska bankers lönsamhet under en längre tid närmat sig genomsnittet för europeiska banker. Det senaste året har den trenden vänt och skillnaden har blivit större igen.

8. Genomsnittlig avkastning på eget kapital

Procent

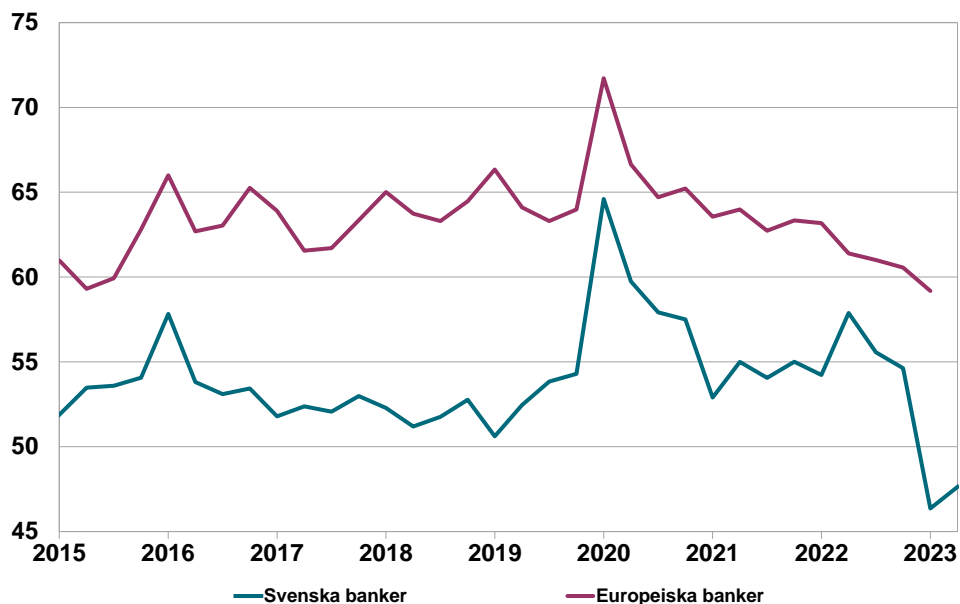
Källa: FI och Europeiska bankmyndigheten (EBA).

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Den temporära nedgången av de svenska bankernas avkastning på eget kapital 2020 berodde på effekter från den rådande pandemin. Nedgången under 2021 och 2022 förklaras till stor del av Klarnas negativa resultat.

De svenska bankernas kostnader i förhållande till intäkterna (K/I-kvot) uppgick till 47,6 procent vid utgången av det andra kvartalet 2023. Det senaste året har kvoten minskat med totalt 10 procentenheter. Minskningen beror på att svenska bankers intäkter ökade snabbare än kostnader under framför allt 2023. De europeiska bankernas K/I-kvot har minskat sedan 2021. Nivån är dock högre än för svenska banker (fig. 9).

9. Genomsnittlig K/I-kvot

Procent

Källa: FI och EBA.

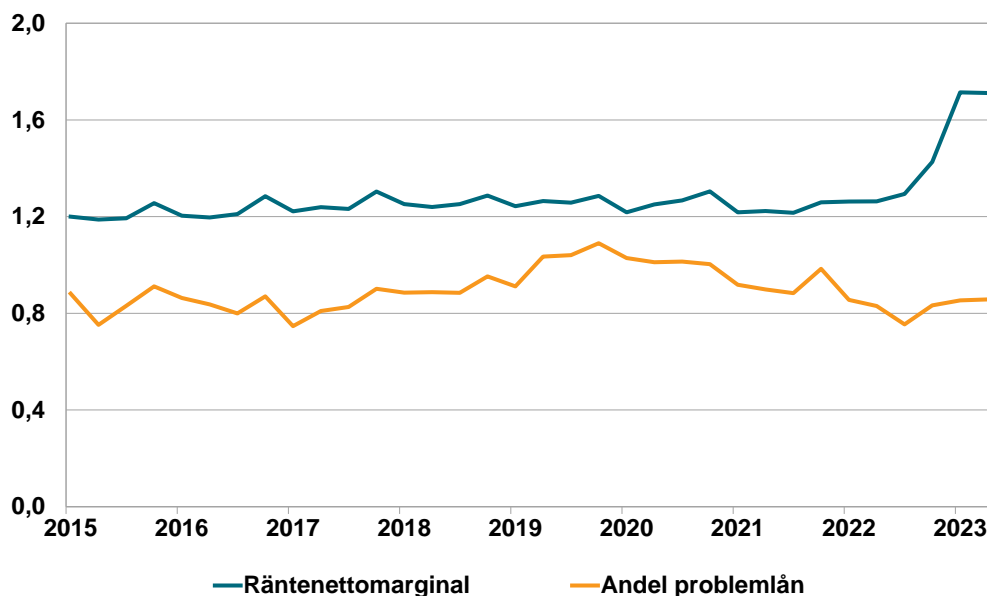
Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Beräkningarna har uppdaterats i enlighet med EBA:s definition. Det ger en högre K/I-kvot men samma trend över hela perioden jämfört med definitionen som använts i tidigare versioner av rapporten.

Ett mått på kreditkvaliteten är hur stor andel av den totala utlåningen som bankens problemlån står för.⁷ Vid utgången av andra kvartalet 2023 uppgick de svenska bankernas andel problemlån till 0,9 procent (fig. 10). Andelen problemlån har varit på ungefär samma nivå en längre period, och är lägre än genomsnittet för europeiska banker, där den låg på 1,8 procent vid utgången av det första kvartalet 2023.

⁷ Lån som antingen har förfallit till betalning med mer än 90 dagar eller om det finns en risk för uteblivna betalningar.

10. Genomsnittlig räntenettomarginal och andel problemlån

Procent (vänster axel) och miljarder kronor (höger axel)

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Räntenettet är den viktigaste intäktskällan för de flesta av de svenska bankerna. I figuren ovan visas räntenettomarginalen aggregerat för svenska banker.

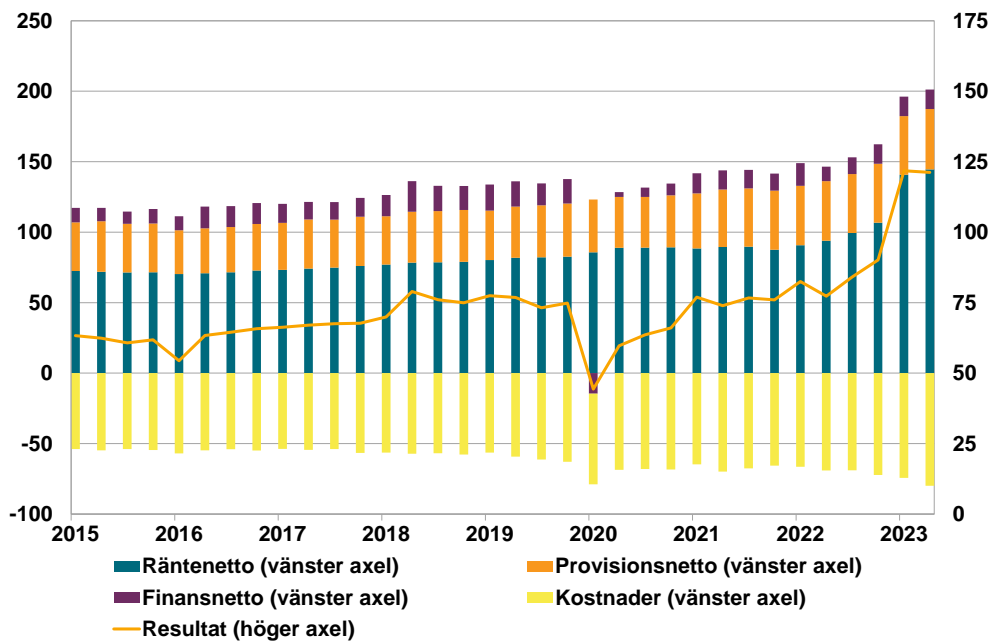
Räntenettomarginalen, som visar förhållandet mellan räntenetto och räntebärande tillgångar, kan förväntas vara högre för riskfyllda krediter (exempelvis konsumtionskrediter) än krediter med lägre risk (exempelvis bolån). Men räntenettomarginalen förklaras också av andra faktorer, exempelvis konkurrensförhållanden.

För den svenska bankmarknaden som helhet har räntenettomarginalen under en längre tid legat på en nivå mellan 1,2 och 1,3 procent men har ökat sedan det andra kvartalet 2022. Räntenettomarginalen uppgick det andra kvartalet 2023 till 1,7 procent.

En faktor som påverkat bankernas räntenettomarginaler under den här perioden är bankernas inlåning i Riksbanken. Räntan på dessa medel följer Riksbankens styrränta vilken har höjts under det gångna året. Genom att bankerna överlag har en väsentlig inlåning i Riksbanken bidrog denna faktor till uppgången i bankernas ränteintäkter under det senaste året.

11. Svenska bankernas intäkter och kostnader

Miljarder kronor

Källa: FI

Bolåneaktörer utanför banksektorn

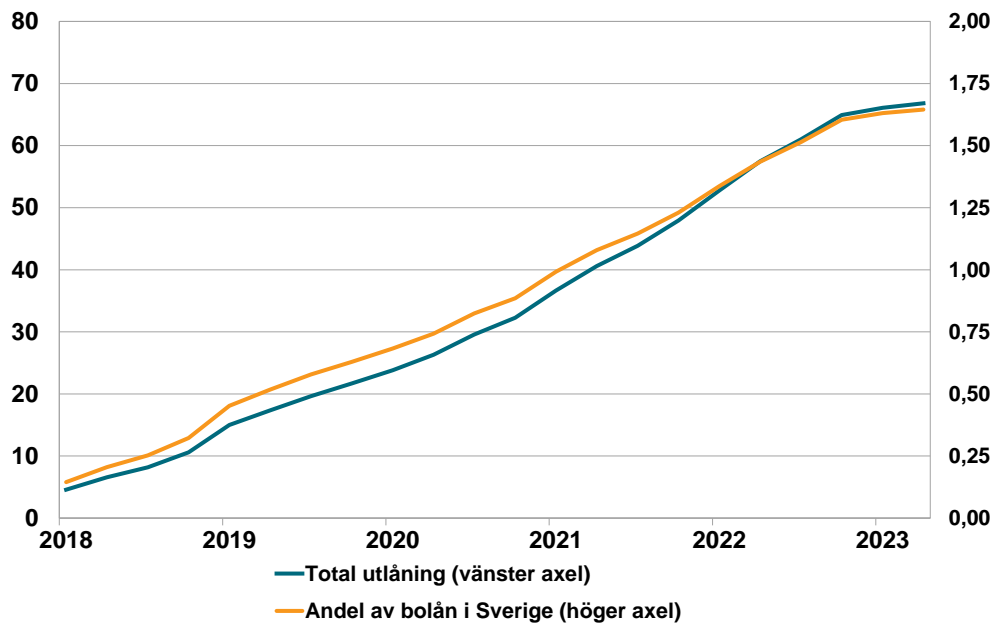
Under en längre tid har kreditgivare utanför den traditionella banksektorn etablerat sig på den svenska bolånemarknaden. Dessa aktörer finansierar inte sin bostadsutlåning med inlåning och behöver därför inte tillstånd som bank eller kreditmarknadsbolag.

De har olika affärsmodeller men förenas av att de ofta överför bolånen till ett närliggande företag som i sin tur överför kreditrisken till institutionella investerare. De volymer som de nya aktörerna genererar är fortfarande små i förhållande till den totala bolånestocken (cirka 67 miljarder kronor andra kvartalet 2023). Den tidigare höga tillväxttakten har börjat avta och uppgick till 16,3 procent för det senaste året (fig. 12). Detta kan jämföras med samma period förra året, då tillväxttakten var 41,6 procent. Som andel av samtliga bolån i Sverige står dessa bolag för endast 1,6 procent.

Hittills har samtliga aktörer som kommit i gång med sin verksamhet valt att rikta in sig på kunder med en låg kreditrisk. Det är kunder som oftast har en lägre belåningsgrad än genomsnittet för nya bolånekunder i Sverige.

12. Bostadskreditinstitutens totala utlåningsvolym och andel av bolån i Sverige

Miljarder kronor (vänster axel) och procent (höger axel)

Källa: FI.

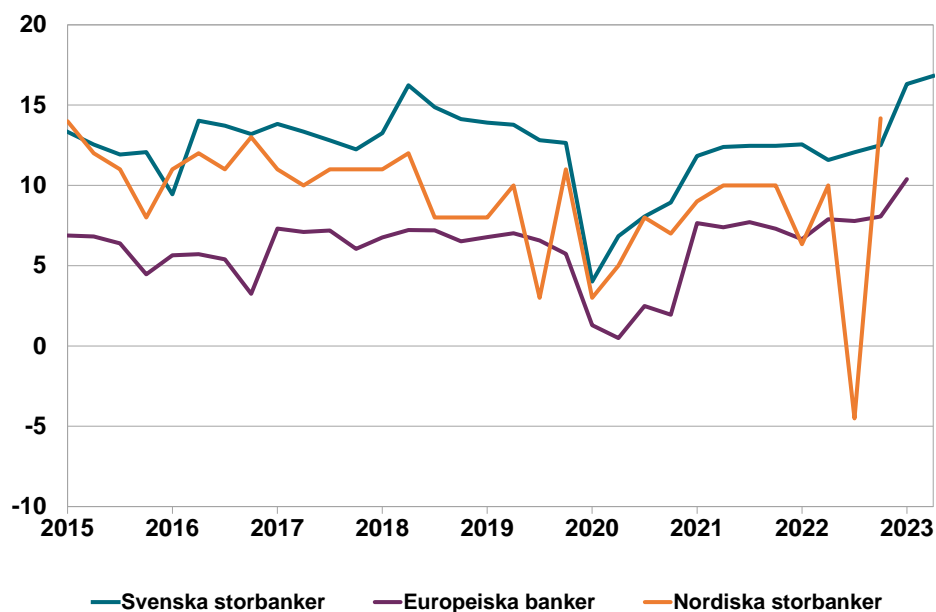
Storbankerna

Efter en nedgång under pandemin har de svenska storbankernas lönsamhet ökat, framför allt under det senaste året. Utvecklingen innebär att de svenska storbankerna har fortsatt högre lönsamhet än det europeiska genomsnittet.

Den genomsnittliga lönsamheten för de tre svenska storbankerna – Svenska Handelsbanken, SEB och Swedbank – har under de senaste åren ökat. Det följer efter en period under den inledande fasen av pandemin då avkastningen på eget kapital försämrades, främst på grund av ökade reserveringar för kreditförluster för den förväntade effekten av pandemin. Vidare beslutade FI under första halvåret 2020 om sanktionsavgifter på 4 miljarder kronor respektive 1 miljard kronor mot Swedbank och SEB för brister i arbetet att motverka penningtvätt, vilket också påverkade lönsamheten negativt. Under 2023 har storbankernas lönsamhet fortsatt att öka till följd av ett högre räntenetto.

13. Avkastning på eget kapital

Procent

Källa: FI och EBA.

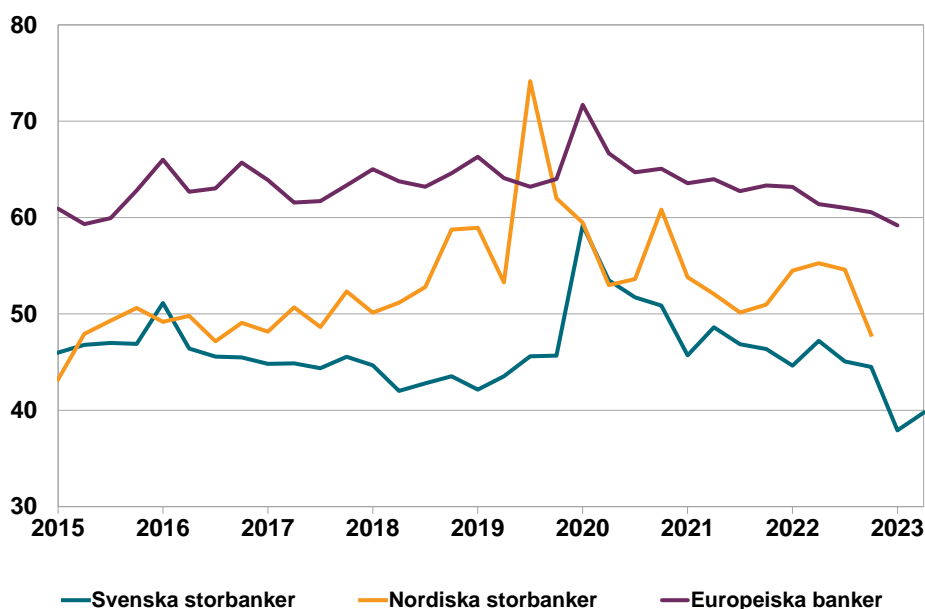
Anm. Kvoterna är beräknade enligt EBA:s metodhandbok för framtagning av jämförelsetal. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB. Den kraftiga nedgången för nordiska storbanker tredje kvartalet 2022 förklaras av Danske Banks reserveringar för sanktionsavgifter.

Vid utgången av andra kvartalet 2023 uppgick avkastningen på eget kapital till 16,8 procent, vilket kan jämföras med 11,6 procent vid utgången av andra kvartalet 2022. Storbankernas avkastning har ökat kontinuerligt det senaste året, framför allt under de senaste två kvartalen (fig. 13).

De svenska storbankernas lönsamhet var fortsatt högre än genomsnittet för andra europeiska storbanker⁸, vilket låg på 10,4 procent för det första kvartalet 2023. Uppgången i de svenska bankernas resultat under det första halvåret 2023 beror på ett ökat räntenetto, vilket ökade med 54 procent jämfört med samma period föregående år. Samtidigt har storbankernas provisionsnetto och finansnetto varit relativt oförändrade.

14. K/I- kvot

Procent

Källa: FI, EBA, Eikon

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Beräkningarna har uppdaterats i enlighet med EBA:s definition. Det ger en högre K/I-kvot men samma trend över hela perioden jämfört med tidigare versioner av rapporten. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB.

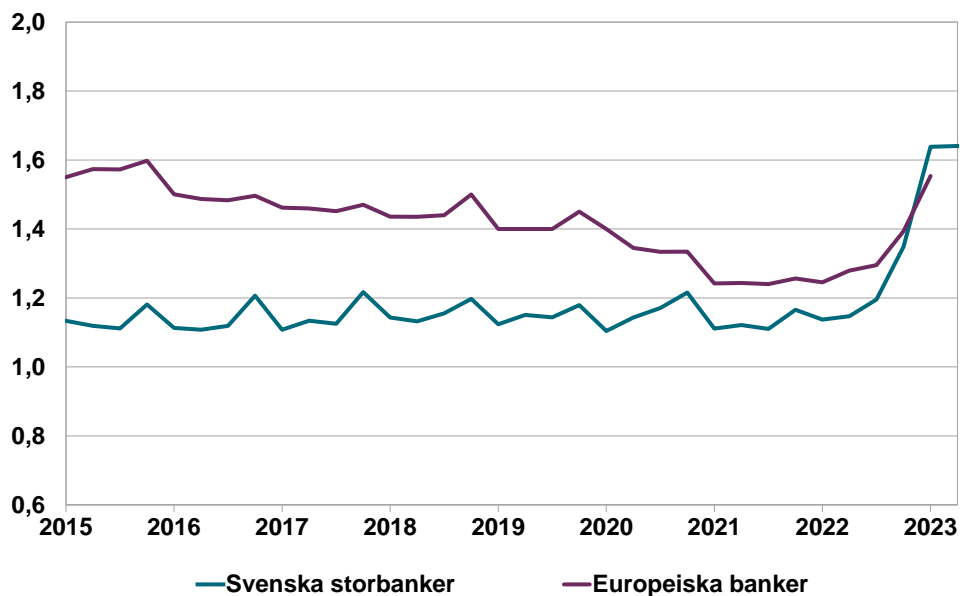
Kostnaderna i relation till intäkterna uppgick till 39,7 procent vid utgången av andra kvartalet 2023 (fig. 14). Det är lägre än för jämförbara banker i Norden och Europa.

⁸ Europeiska banker består av EBA:s viktade genomsnitt av de största bankerna i EU.

En potentiell förklaring till detta, förutom ökande intäkter, är att de svenska bankerna har kommit långt i att digitalisera sin verksamhet. Den har gjort det möjligt för de svenska storbankerna att ha färre fysiska bankkontor och en lägre personaltäthet inom många funktioner.

15. Räntenettomarginal

Procent

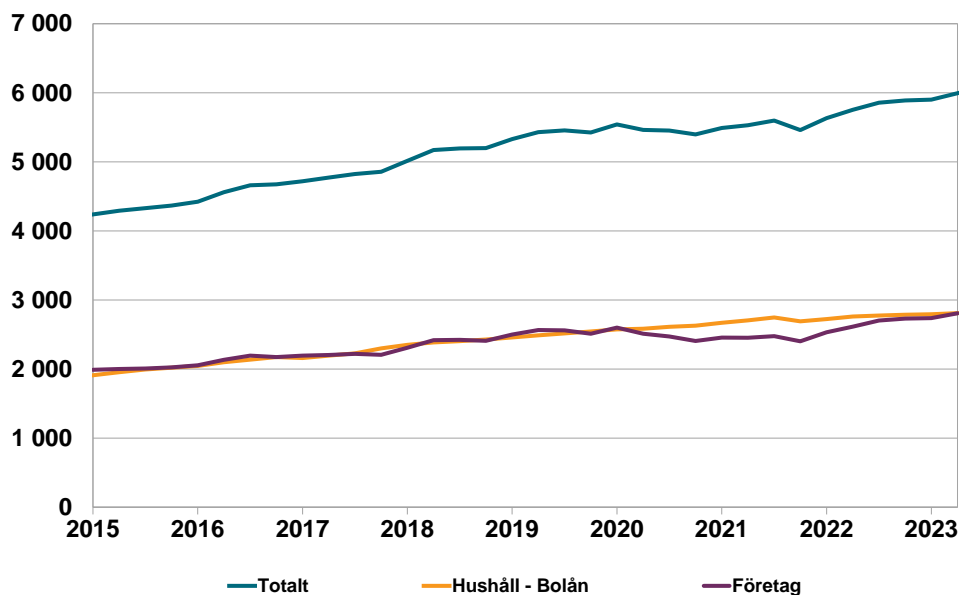
Källa: FI, EBA.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Räntenettomarginalen beräknas som bankens ränteintäkter minus räntekostnader, delat med totala räntebärande tillgångar.

Storbankernas räntenettomarginal har ökat det senaste året. Vid utgången av andra kvartalet 2023 uppgick marginalen till 1,64 procent (fig. 15). Även den genomsnittliga räntenettomarginalen för europeiska banker har ökat de senaste kvartalerna, efter en nedåtgående trend åren innan dess.

16. Storbankernas totala utlåning till allmänheten

Miljarder kronor

Källa: FI och SCB.

Anm. Avser all utlåning på gruppnivå.

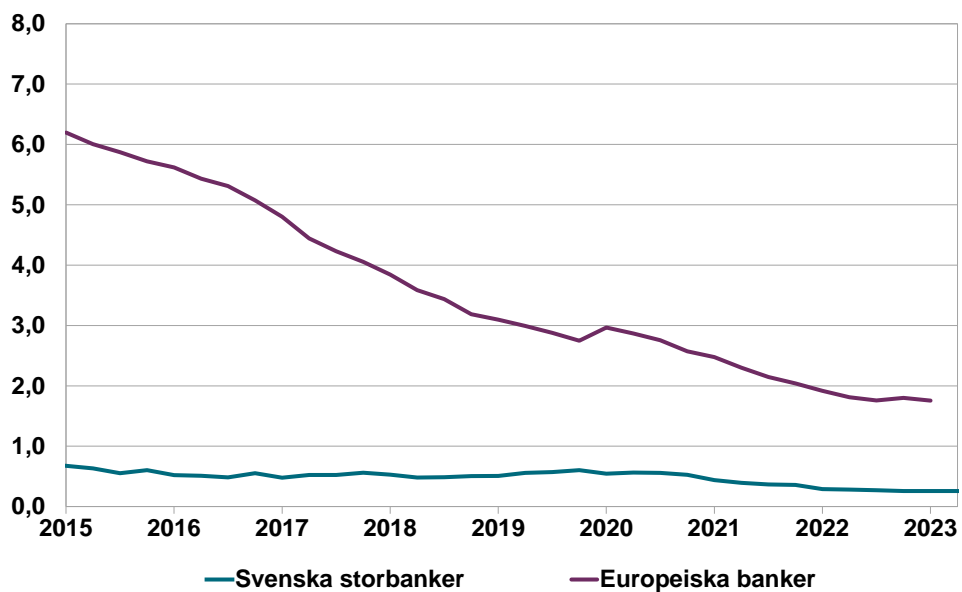
Under det gångna året har storbankernas utlåning till allmänheten ökat med 4,2 procent. Utlåningen till icke-finansiella företag stod för merparten av denna tillväxt. Trenden för storbankernas företagsutlåning var under ett par år nedåtgående, men har ökat sedan 2022 och är nu volymmässigt i linje med hushållsutlåningen.

Bostadsutlåningen har ökat med 1,8 procent det senaste året och står nu för 46,9 procent av storbankernas totala utlåning till allmänheten. I slutet av 2022 var samma jämförelsetal 47,3 procent.

De svenska storbankerna har haft en lägre andel problemlån än snittet för stora europeiska banker (fig. 17). De senaste åren har andelen problemlån inom den europeiska banksektorn generellt visat en nedåtgående trend och de närmar sig nu nivåerna de svenska storbankerna har.

17. Andel problemlån

Procent

Källa: FI och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning till allmänheten.

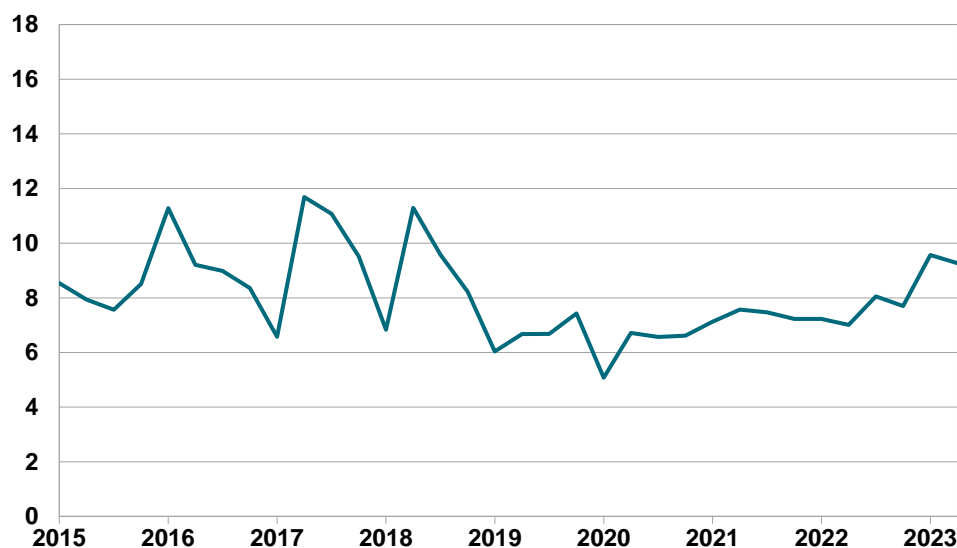
Bolånebanker

Bolånebankernas lönsamhet har ökat något det senaste halvåret. De fortsätter att öka sina marknadsandelar inom bostadsutlåning. Deras kostnader i relation till intäkterna har minskat de senare åren.

De sex företag vi benämner som bolånebanker är: SBAB, Länsförsäkringar Bank, Skandiabanken, Landshypotek, Borgo och Bluestep. Gemensamt för dem är att de inriktar sig på utlåning till hushåll samt mindre och medelstora företag, i huvudsak i Sverige. Deras fokus är på bolån och lån med annan fast egendom som säkerhet. Ett annat kännetecknande drag är att dessa banker till stor del finansierar sig genom marknadsupplåning, bland annat genom att ge ut säkerställda obligationer.

18. Avkastning på eget kapital

Procent

— Avkastning på eget kapital

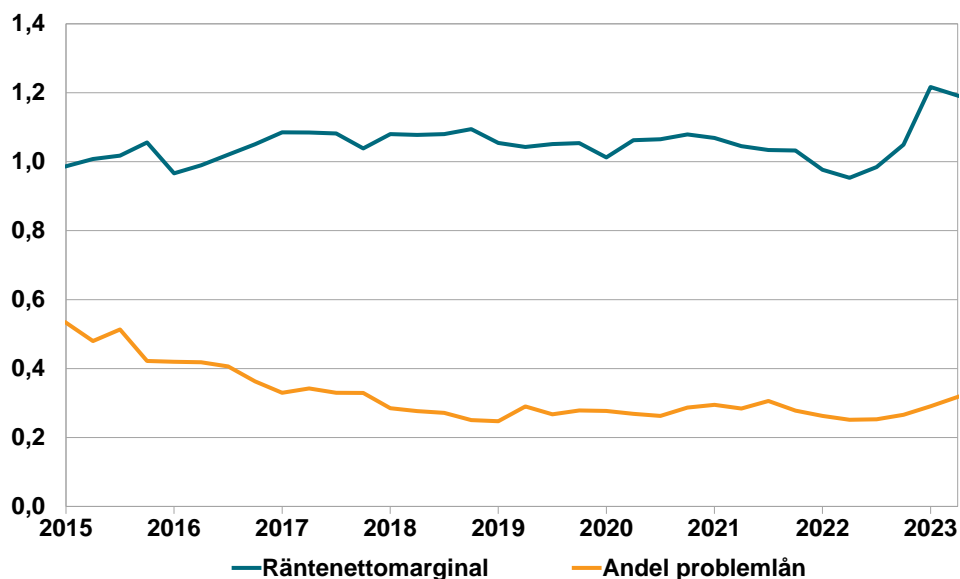
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Avkastningen på eget kapital uppgick till 9,3 procent vid utgången av andra kvartalet 2023. Det är 2,3 procentenheter högre än vid utgången av andra kvartalet 2022. Utvecklingen över tid var relativt stabil de senaste åren fram till 2023 då avkastningen började öka, för att därefter minska något det andra kvartalet 2023 (se fig. 18).

19. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

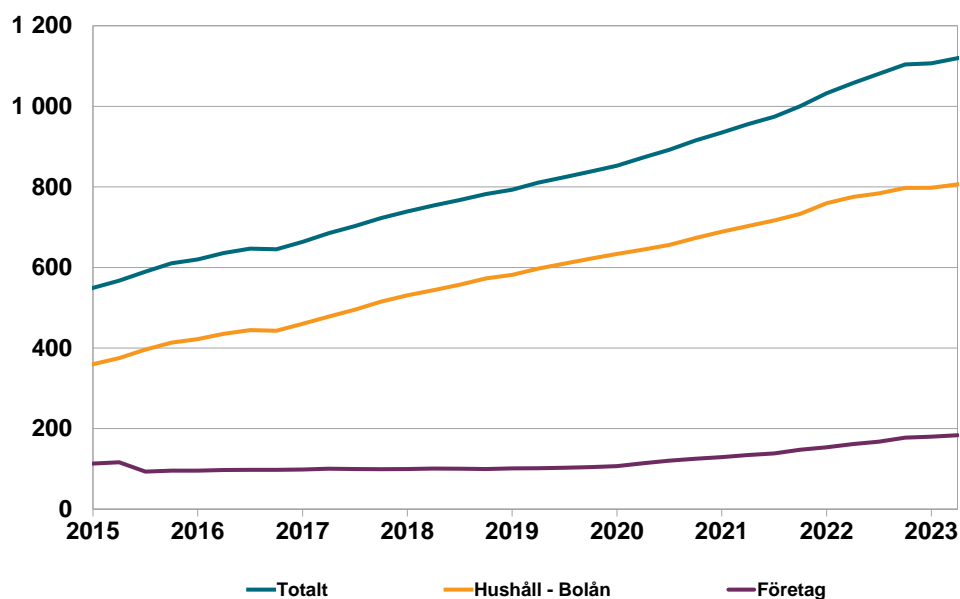
Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning till allmänheten.

Räntenettet är den dominerande intäktskällan och står för en majoritet av de totala intäkterna. Räntenettomarginalen har under en lång tid legat på en nivå runt 1 procent, men har under 2023 ökat till 1,2 procent. Bolånebankernas problemlån har minskat sedan 2015 och uppgick vid utgången av 2022 till 0,27 procent (fig. 19). Denna nedåtgående trend har dock vänt något under 2023 och problemlånen uppgick vid utgången av kvartal 2 2023 till 0,32 procent.

20. Utlåning

Miljarder kronor

Källa: SCB.

Bolånebankerna har ökat sin utlåning till allmänheten under de senaste åren och stod i slutet av det andra kvartalet 2023 för 14 procent av den totala utlåningsstocken inom Sverige. Under det gångna året har kategorins utlåning till allmänheten stigit med 5,8 procent (fig. 20). Det innebär att de fortsatt tar marknadsandelar på utlåningsmarknaden som helhet.

Bostadsutlåning, som utgör bolånebankernas huvudsakliga verksamhet, steg under samma period med 4 procent. Det kan jämföras med hela marknaden för bolån i Sverige som växte med 1,5 procent under samma period. Det innebär att dessa banker fortsätter att ta marknadsandelar även inom detta segment. Deras marknadsandel uppgår nu till 24 procent av alla bolån i Sverige, en ökning med 0,5 procentenheter på fyra kvartal.

Bolånebankerna har även ökat sin utlåning till icke-finansiella företag. Vid utgången av det andra kvartalet 2023 stod det här segmentet för 16 procent av bolånebankernas totala utlåning till allmänheten. Det är en ökning med 0,9 procentenheter jämfört med utgången av andra kvartalet 2022.

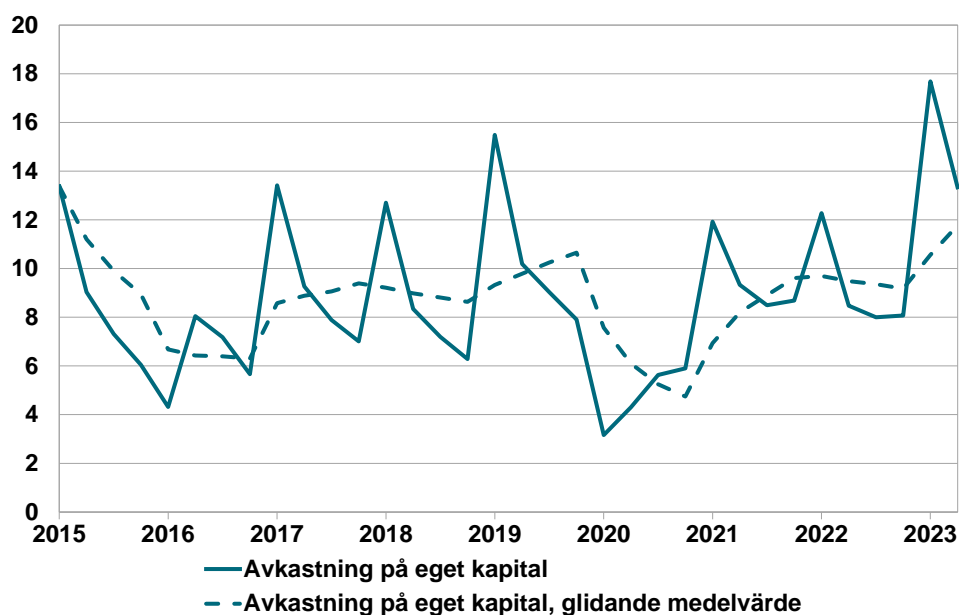
Sparbanker

Sparbankernas lönsamhet ökar något de senaste kvartalen. Utlåningstillväxten har avtagit något de senaste kvartalen efter en lång tid av uppgång. Samtidigt låg räntenettomarginalen det senaste kvartalet på en högre nivå än tidigare år, vilket syns i kategorins ökade avkastning på eget kapital.

Kategorin sparbanker består av 59 banker som skiljer sig åt i storlek och lönsamhet. Gemensamt är att varje sparbank verkar inom ett specifikt geografiskt område. Sparbankerna har i regel som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och det lokala näringslivet.

21. Avkastning på eget kapital

Procent

Källa: FI.

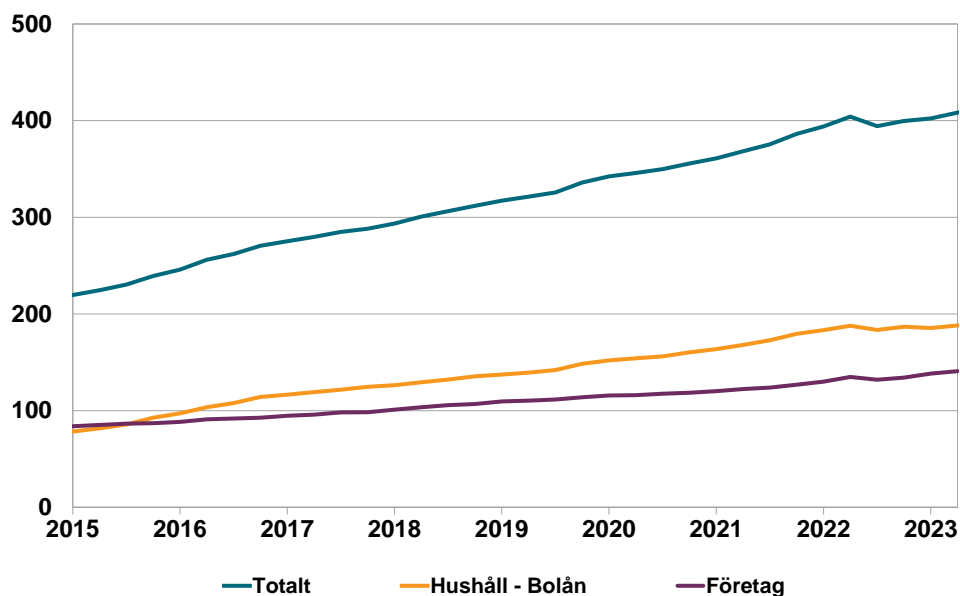
Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Den cykliska trenden beror på att många sparbanker får utdelningar från Swedbank under det första kvartalet varje år.

Lönsamheten har under en längre period varit något lägre än för den svenska bankmarknaden som helhet. En bidragande orsak kan vara att sparbankerna i de flesta fall har ett annat övergripande mål och därför inte har samma avkastningskrav som andra banker. Sparbankernas genomsnittliga avkastning på eget kapital de senaste fyra kvartalen var 11,8 procent (se fig. 21). Det är en ökning jämfört med samma period föregående år då den uppgick till 9,5 procent.

Lönsamhet skiljer sig stort mellan olika sparbankerna. Det kan bero på att den lokala ekonomiska utvecklingen och det lokala näringslivet ser olika ut i de områden där sparbankerna driver sin verksamhet.

22. Utlåning

Miljarder kronor

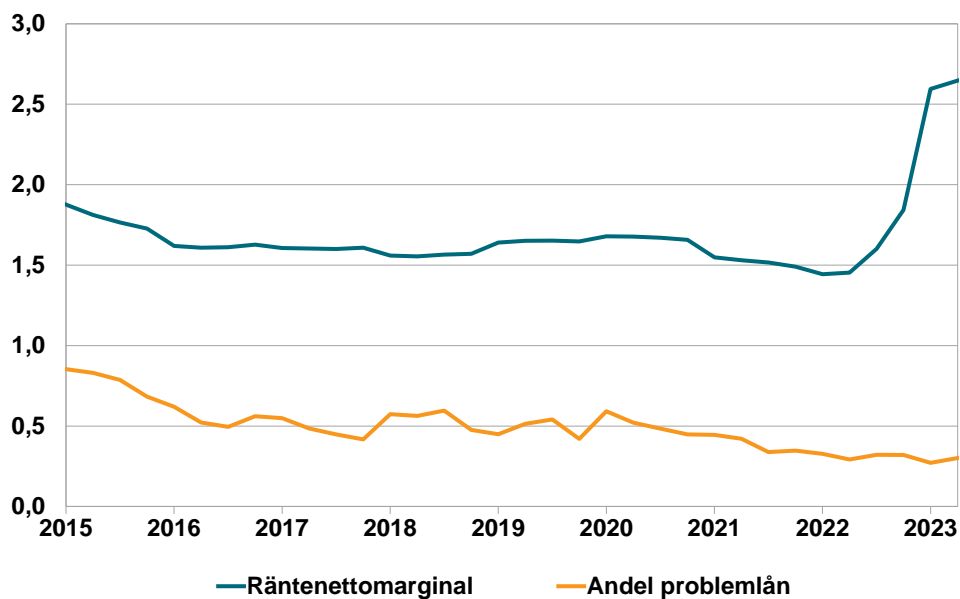

Källa: SCB.

Sparbankernas utlåning till allmänheten har ökat flera år i rad. Under det senaste året har denna uppgång dock börjat mattas av. De fyra senaste kvartalen ökade utlåningen till allmänheten med 1 procent. Det kan jämföras med samma period föregående år då utlåningen ökade med 9,7 procent. Eftersom utlåningen ökade med 2 procent för marknaden som helhet under de fyra senaste kvartalen har sparbankerna tappat marknadsandelar inom utlåning till allmänheten.

23. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning till allmänheten.

Andelen problemlån var för kategorin under en längre tid omkring 0,5 procent. Den har sjunkit något de senaste åren och är nu 0,3 procent. Räntenettomarginalen har samtidigt ökat de senaste kvartalen. Vid utgången av det andra kvartalet 2023 uppgick den till 1,19 procent, att jämföra med 0,95 ett år tidigare (se fig. 23).

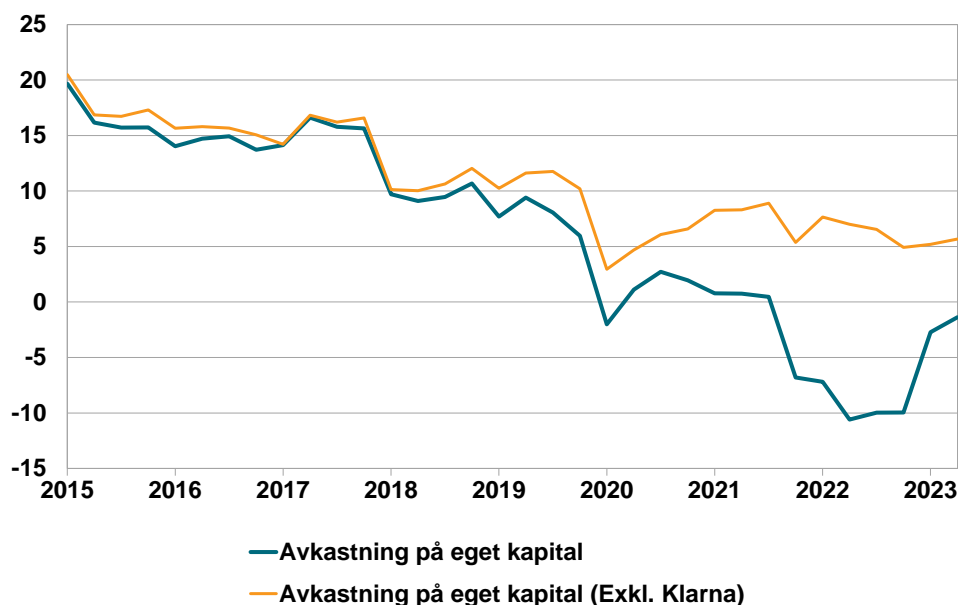
Konsumtionskreditföretag

Konsumtionskreditföretagens lönsamhet var -1,4 procent det senaste kvartalet. Det negativa resultatet förklaras av Klarnas stora vikt i denna kategori och bolagets negativa avkastning på eget kapital. Utan Klarna uppgick lönsamheten för kategorin som helhet till 5,7 procent.

Konsumtionskreditföretagen består av 15 bolag vars kärnverksamhet är att ge ut olika typer av krediter utan säkerhet till hushåll.⁹ Vissa konsumtionskreditföretag köper även förfallna fordringar av andra finansiella institut.

24. Avkastning på eget kapital

Procent

Källa: FI.

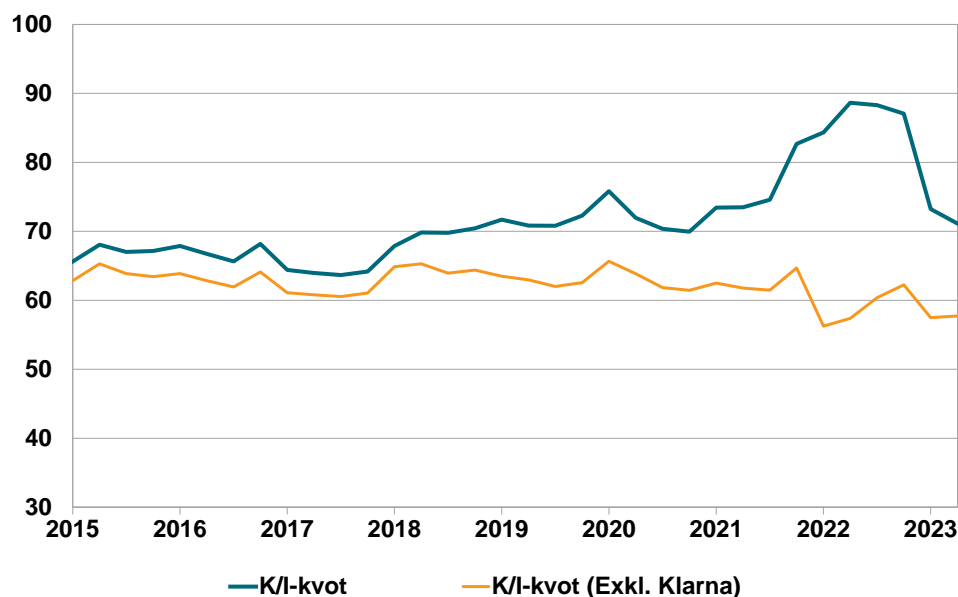
Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Orange linje visar utvecklingen om Klarna inte har varit en del av kategorin.

⁹ Konsumtionskreditföretag inkluderar endast konsumentkreditföretag som är banker eller kreditmarknadsföretag.

Lönsamheten för konsumentkreditföretagen har följt en nedåtgående trend (fig. 24). Fram till 2020 kännetecknade det gruppen som helhet, men efter det förklaras nedgången till stor del av Klarnas stora vikt i kategorin och bolagets negativa avkastning på eget kapital. I figuren ovan visas därför avkastningen på eget kapital både med och utan Klarna som del av kategorin. Det senaste kvartalet låg lönsamheten för kategorin med Klarna exkluderat på 5,7 procent. Tar vi däremot med Klarna i beräkningen är jämförelsetalet för kategorin minus 1,4 procent.

25. K/I-kvot

Procent

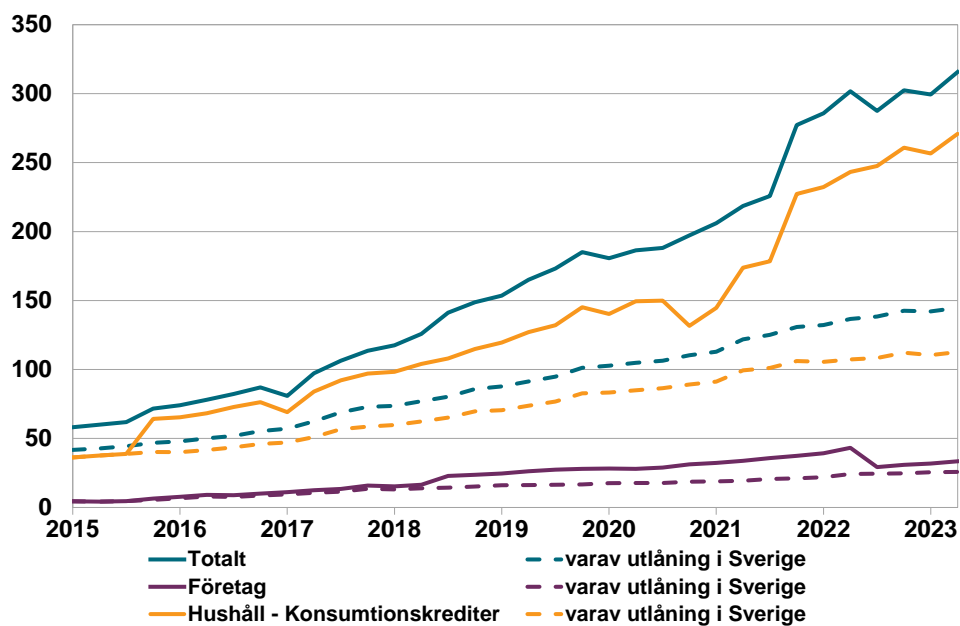
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Beräkningarna har uppdaterats i enlighet med EBA:s definition. Det ger en högre K/I-kvot men samma trend över hela perioden jämfört med tidigare versioner av rapporten.

Konsumtionskreditföretagens kostnader i relation till intäkter (K/I) uppgick till 71 procent (fig. 25). Det är en minskning jämfört med den nivå som rådde under 2022, då kvoten som högst uppgick till 89 procent under det andra kvartalet. Även för detta jämförelsetal är det Klarnas kostnadsutveckling som påverkar kategorin. Utan Klarna ligger jämförelsetalet på 58 procent under det andra kvartalet 2023.

26. Utlåning

Miljarder kronor

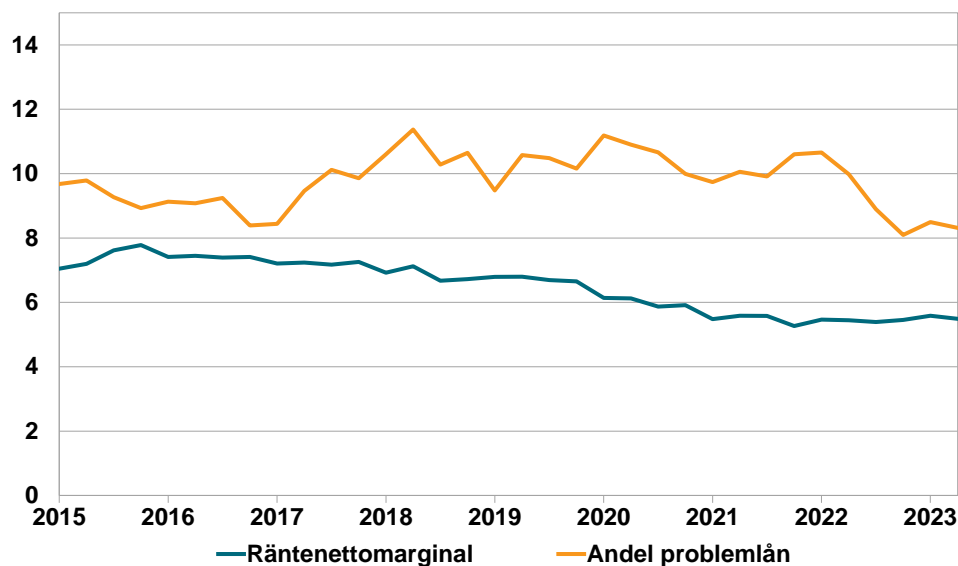

Källa: FI.

Utlåningen till allmänheten ökade under det gångna året med 4,6 procent. Av den totala utlåningen stod konsumtionskrediter för 85,8 procent vid utgången av året (fig. 26). Den icke-finansiella företagsutlåningen har minskat något under det gångna året och utgör nu 10,6 procent av den totala utlåningen till allmänheten.

27. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning till allmänheten.

Konsumtionskreditföretagen är den kategori av finansiella företag på bankmarknaden som har den högsta räntenettomarginalen. Den har dock successivt sjunkit sedan början av 2019 och låg på 5,5 procent i slutet av det andra kvartalet 2023 (se fig. 27). Det är fortfarande en hög marginal i jämförelse med andra kategorier av banker, men den uppgång i marginalen som syns i vissa andra av rapportens kategorier kan inte observeras här. Den överlag höga marginalen kan förklaras av en högre risknivå i utlåningen jämfört med andra banker. Den högre risknivån visar sig genom att andelen problemlån är högre än andra kategorier av banker. Det senaste året har andelen problemlån sjunkit för att nu uppgå till 8,3 procent.

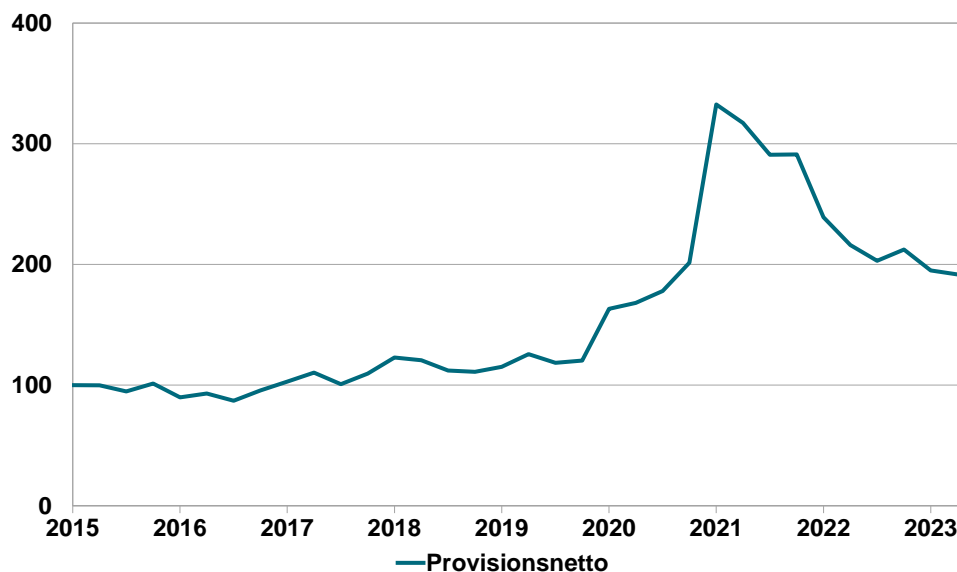
Värdepappersbanker

Värdepappersbankernas lönsamhet är mer beroende av provisionsintäkter jämfört med andra kategorier av banker. Lönsamheten har fortsatt att sjunka sedan den högsta noteringen 2021 och rör sig nu ner mot den nivå som gällde innan pandemin.

Värdepappersbankerna är i jämförelse med övriga banker mer inriktade på handel med värdepapper samt fond- och kapitalförvaltning. Det medför att provisionsnettot blir en viktigare del av den totala intjäningen för kategorin som helhet.

Av de banker som ingår i kategorin har vissa större fokus på institutionella kunder samt förmögenhetsförvaltning och personlig rådgivning. Andra riktar sig till en bredare kundkrets med digitala plattformar för att förmedla olika sparprodukter, men också bolån.

28. Provisionsnetto Index = 100, kv.1 2015

Källa: FI.

Anm. Indexerad med första kvartalet 2015 som bas.

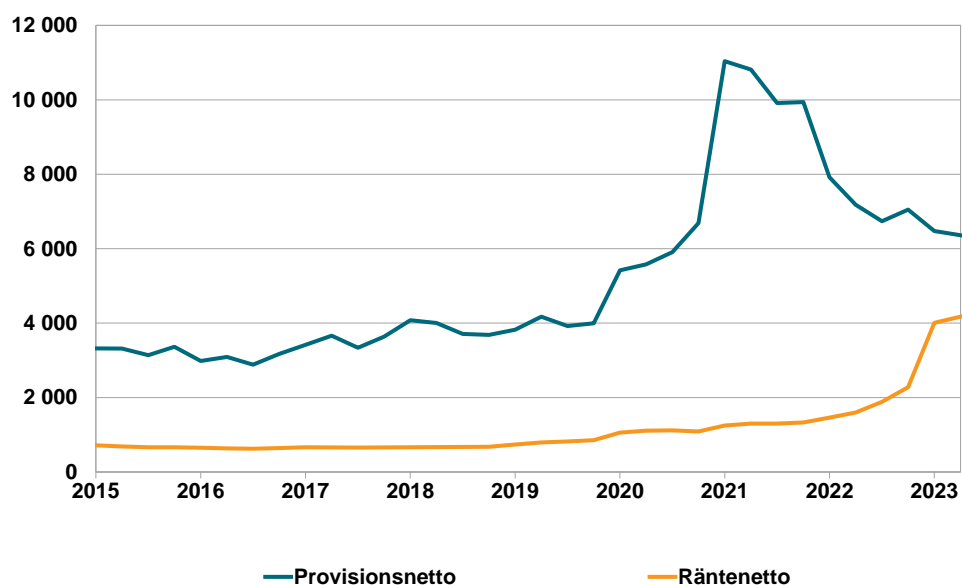
Provisionsnettot stod för 59,2 procent av de totala intäkterna under det andra kvartalet 2023. Som illustreras ovan (fig. 28), har provisionsnettot fortsatt att minska under 2023. Detta förklaras till viss mån av att intäkterna från fondprovisioner har minskat i takt med att aktiemarknaden i stort gått ned. Men även andra delar av provisionsnettot, som till exempel courtage- och valutannettot,

har gått ner under året. Alla dessa intäktskällor ingår i provisionsnettot för denna typ av banker.

Samtidigt som provisionsnettot har minskat har räntenettots andel av värdepappersbankernas intäkter ökat. Som visas nedan (fig. 29) är det framför allt det senaste året som räntenettot ökat. Det uppgår nu till 4,2 miljarder kronor, motsvarande 38,9 procent av de totala intäkterna för denna kategori.

29. Provisionsnetto och räntenetto

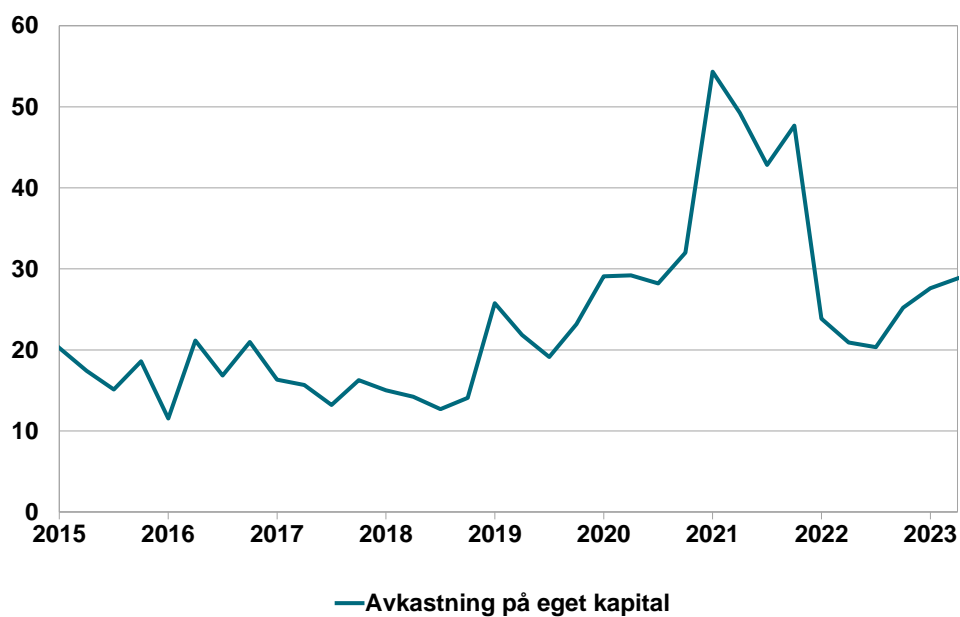
Miljoner kronor

Källa: FI

30. Avkastning på eget kapital

Procent

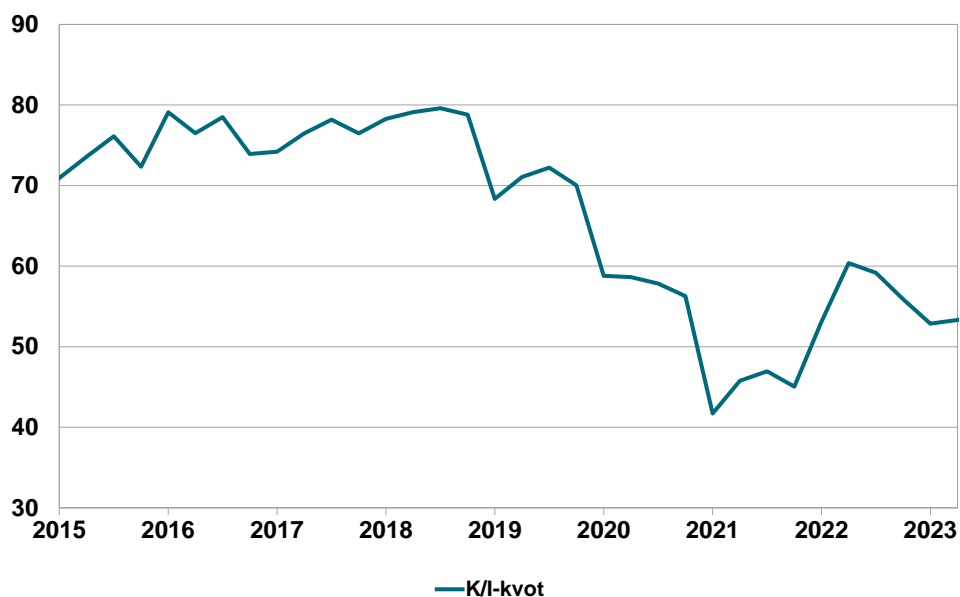
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Värdepappersbankernas avkastning på eget kapital är överlag högre än för andra kategorier av banker som beskrivs i denna rapport. Jämfört med rekordåret 2021 har den dock gått ned något och närmats sig det långsiktiga snittet. Efter en viss uppgång de senaste kvartalen låg den på 28,8 procent vid utgången av andra kvartalet 2023 (fig. 30). Det kan jämföras med perioden före pandemins utbrott. För helåret 2019 uppgick avkastningen på eget kapital till 22,5 procent.

31. K/I- kvot

Procent

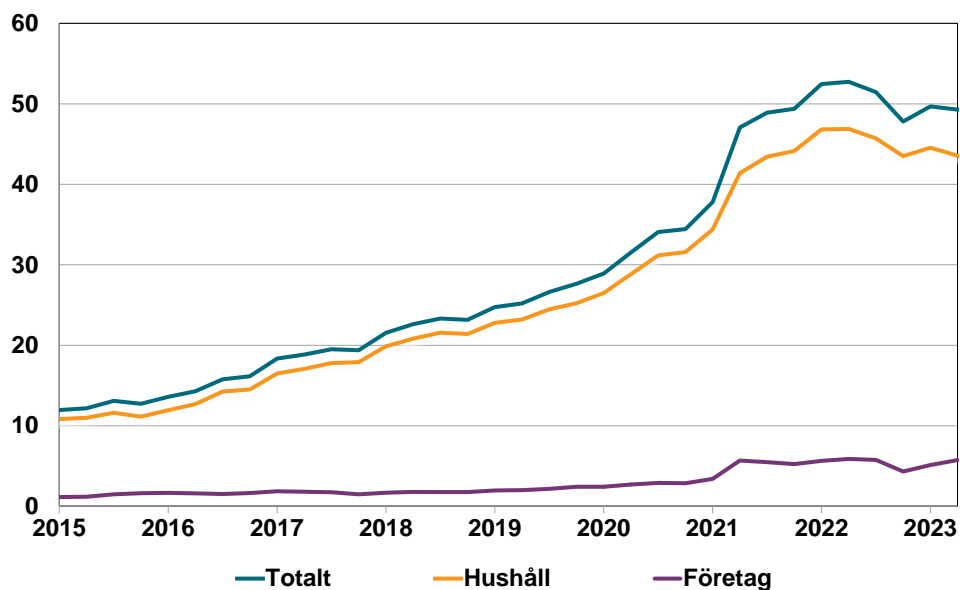
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Beräkningarna har uppdaterats i enlighet med EBA:s definition. Det ger en högre K/I-kvot men samma trend över hela perioden jämfört med tidigare versioner av rapporten.

Kostnaderna i relation till intäkterna uppgick till 53,3 procent vid utgången av andra kvartalet 2023 (fig. 31). Det är en minskning med 7 procentenheter jämfört med utgången av andra kvartalet 2022. Minskningen förklaras av att intäkterna har ökat med 17,2 procent samtidigt som kostnaderna ökat med 3,5 procent under året.

32. Utlåning

Miljarder kronor

Källa: FI, SCB.

Utlåningen till allmänheten har under det gångna året minskat med 6,5 procent, till 49 miljarder kronor. Utlåningen är i huvudsak kopplad till värdepappersdepåer, men bolån är en produkt som ökar. Sett till den totala bankmarknaden är andelen fortsatt liten.

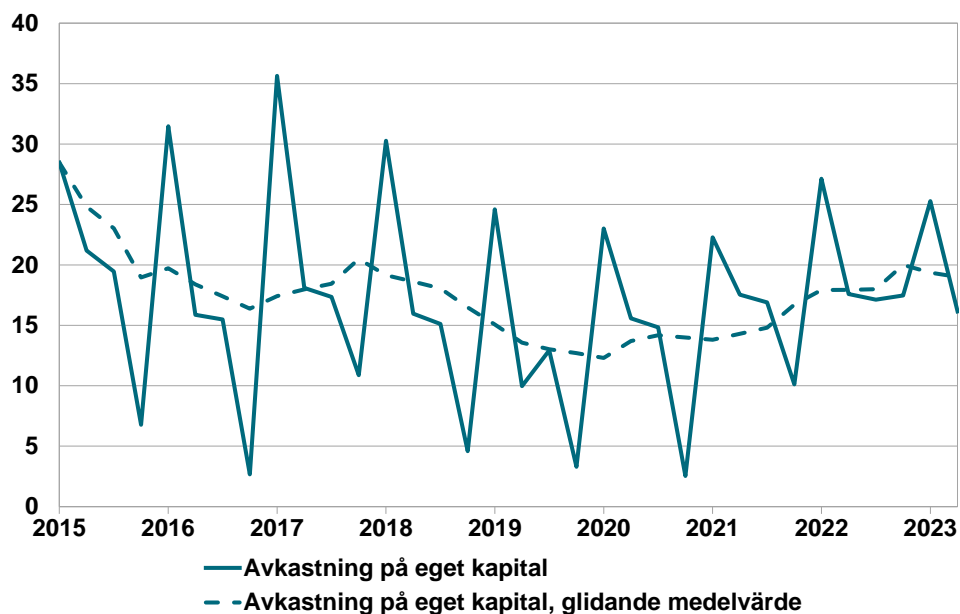
Leasingbolag

De senaste åren har leasingbolagens företagsutlåning ökat stadigt. Samtidigt har andelen problemlån ökat. Det senaste halvåret har trenden brutits och andelen problemlån minskat. Kostnader i förhållande till intäkter ligger högt i jämförelse med andra företagskategorier.

De sju leasingbolagen i Sverige har en annan affärsmodell än de traditionella bankerna. Leasingbolagens verksamhet syftar ofta till att stödja försäljningen i en icke-finansiell företagskoncern genom att erbjuda produkt-, sälj- och kundfinansiering. I några fall handlar det om koncerner inom fordonsindustrin.

33. Avkastning på eget kapital

Procent

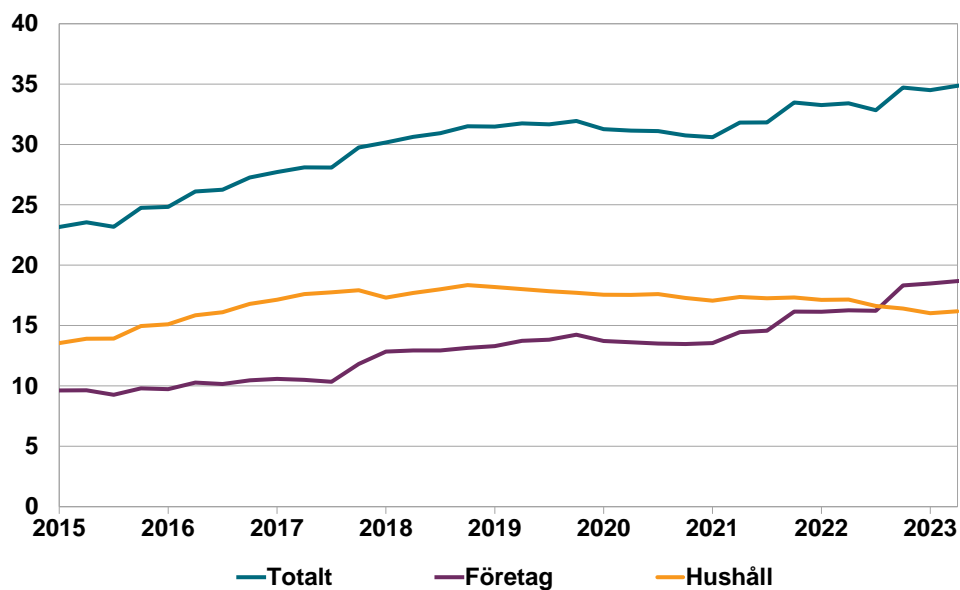
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Det glidande medelvärdet avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen.

Avkastningen på eget kapital tenderar att variera mycket under året (se fig. 33). Det beror till viss del på att många av bolagen ingår i större koncerner, vilket innebär att moderbolaget kan styra bolagens redovisade vinst. I själva verket visar det glidande medelvärdet att avkastningen är relativt stabil över tid med en viss uppåtgående trend sedan 2021.

34. Utlåning

Miljarder kronor

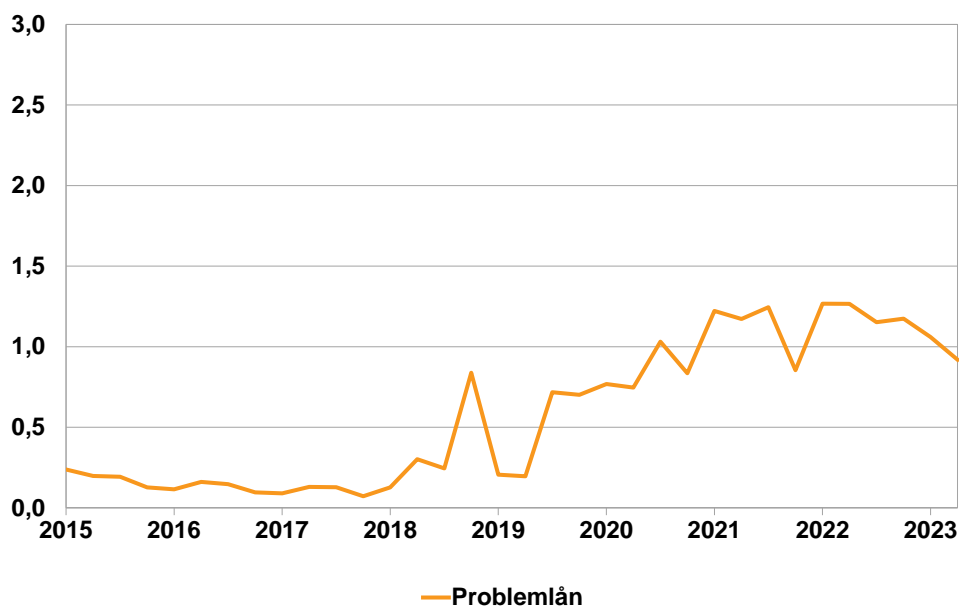

Källa: FI och SCB.

Utlåningen har växt de senaste åren men tillväxten har nu börjat stanna av (se fig. 34). Det beror sannolikt på en minskad efterfrågan på leasing i och med den rådande ekonomiska osäkerheten. Leasingbolagens utlåning till allmänheten står för en förhållandevis liten del av bankmarknadens utlåning.

35. Andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning till allmänheten.

Under en period mellan 2020 och 2022 ökade leasingbolagens andel problem, från relativt låga nivåer. De senaste kvartalen har andelen problemlån däremot minskat något och uppgår nu till 0,92 procent (se fig. 35).

Bilaga – Kategorisering av företag

Tabellen ger exempel på särdrag som kan förknippas med respektive kategori av företag.

Kategori	Exempel på särdrag	Banker som ingår
Storbanker (3 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Brett utbud av finansiella tjänster till hushåll och företag Hög andel marknadsfinansiering Hög grad av systemvikt; utför många funktioner som är kritiska för samhället. 	SEB, Svenska Handelsbanken och Swedbank.
Bolånebanker (6 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån med säkerhet Intäkterna drivs av räntenetto Finansierar sig genom inlåning från allmänheten och marknadsfinansiering. 	Skandiabanken, SBAB Bank, Länsförsäkringar Bank, Landshypotek Bank, Borgo och Bluestep.
Sparbanker (59 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Har som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och näringslivet Erbjuder traditionella banktjänster inom ett givet geografiskt område Intäkterna drivs av räntenetto. 	De fem största är Sparbanken Skåne, Sparbanken Nord, Sparbanken Sjuhärad, Varbergs Sparbank och Sörmlands Sparbank.
Konsumtions- kreditföretag (15 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån utan säkerhet och olika slags betaltjänster Inriktning mot fintech (gäller flera banker inom denna kategori) Många av företagen är webbaserade. 	Norion Bank, ICA Banken, Ikano Bank, Marginalen, MedMera Bank, NOBA Bank, Resurs Bank, Brocc, Svea Bank, Klarna, Qliro, Northmill, Moank, TF Bank och Nstart.
Värdepappersbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahåller finansiella tjänster som exempelvis värdepappershandel åt privatpersoner eller företag samt fond- och kapitalförvaltning. Intäkterna drivs av provisionsnetto. 	Avanza, Carnegie Investment Bank, Erik Penser och Nordnet.
Leasingbolag (7 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamheten har fokus mot produkt- och säljfinansiering Majoriteten är dotterbolag till stora icke-finansiella koncerner Erbjuder koncernens kunder finansiering vid köp av deras produkter, exempelvis bilar eller andra kapitalvaror. 	Lantmännen finans, OK-Q8 Bank, Volvofinans bank, De Lage Landen Finans, Siemens Financial Services, Telia Finance, Toyota Material Handling Commercial Finance.
Bostadskreditinstitut (6 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot bolån Affärsmodellen bygger som regel på överlåtelse av bolån till ett närliggande företag som skapar och förvaltar investeringsprodukter för institutionella investerarens räkning. 	Några av de största är Stabelo, Hypoteket Bolån Sverige AB och Svensk Hypotekspension.
Utländska filialer och dotterbolag (37 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Består av svenska filialer och dotterbolag till utländska, ofta stora, bankkoncerner. 	De största är Nordea Bank Abp:s filial i Sverige, Nordea Hypotek, Danske Banks filial i Sverige, Danske Hypotek och DnB NOR Banks filial i Sverige.
Övriga banker och kreditmarknadsbolag (11 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Exempelvis medlemsbanker, företag vars verksamhet innefattar förvärv av förfallna fordringar och företag som erbjuder fakturabelåning. 	Kommuninvest, Svensk exportkredit, Hoist, AK Nordic, JAK Medlemsbank, Ekobanken medlemsbank, Svenska Skeppshypotekskassan, Avida Finans, Nordiska kreditmarknadsaktiebolaget, Promentor Finans AB, Froda.